

ความเชื่อต่อพิธีกรรมการนั่งกระหม่อมน้ำมันของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี

A Study of People's Belief in the Ritual of Sitting on Herbal Pan in Ubon Ratchathani Province

เจิม คุณละทิ/Jame Koonlithi

อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตอุบลราชธานี

บทคัดย่อ

การศึกษาความเชื่อต่อพิธีกรรมการนั่งกระหม่อมน้ำมันของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากประชาชนที่มาร่วมพิธีกรรมการนั่งกระหม่อมน้ำมันในจังหวัดอุบลราชธานี คือ ประชากรผู้ที่มาร่วมพิธี ผู้มารับมาส่งและประชาชนที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง จำนวน 150 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัย พบว่า

ประชาชนมีความเชื่อต่อพิธีกรรมการนั่งกระหม่อมน้ำมันในจังหวัดอุบลราชธานีโดย ภาพรวมมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลางและเป็นรายด้าน ดังนี้ คือ

1. ประชาชนมีความเชื่อด้านการทำพิธีกรรม อยู่ในระดับปานกลาง
2. ประชาชนมีความเชื่อด้านประเพณีและวิถีชีวิตเชื่อ อยู่ในระดับปานกลาง
3. ประชาชนมีความเชื่อด้านผู้ประกอบพิธีกรรม อยู่ในระดับปานกลาง
4. ประชาชนมีความเชื่อด้านเงื่อนไขของเวลาในการประกอบพิธีกรรมอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านผลการเปรียบเทียบประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความเชื่อต่อพิธีกรรมการนั่งกระหม่อมน้ำมัน มีความเชื่อแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทั้งสี่ด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

จากการสัมภาษณ์พบว่า ประชาชนมีความเชื่อด้านการทำพิธีกรรมว่า การนั่งกระหม่อมน้ำมัน เป็นการอธิฐานจิต บริกรรมปลุกเสกน้ำมันสมุนไพรที่มีอยู่ในชุมชนทำให้น้ำมันมีความศักดิ์สิทธิ์ เป็นศาสตร์ที่มีมาแต่โบราณ โดยเชื่อว่า น้ำมันสมุนไพรที่ผ่านพิธีกรรมแล้วสามารถเอาไปใช้รักษาโรคภายนอกบางอย่างได้

ความเชื่อด้านประเพณีและวิถีชีวิตเชื่อ ถือว่าเป็นพิธีกรรมที่สร้างความสามัคคีให้เกิดกับคนในชุมชน ได้ประโยชน์จากการร่วมพิธีคือได้ความรู้เรื่องประเพณีวิถีชีวิตของคนในชุมชน เป็นพิธีกรรมที่คนในชุมชนเป็นผู้ส่งเสริมให้จัดให้มีขึ้น

ด้านผู้ประกอบพิธีกรรม ผู้ที่จะสามารถทำพิธีกรรมได้ต้องเป็นผู้ที่เคยศึกษาในเรื่องสมุนไพรและการประกอบพิธีกรรมมาก่อนและมีความรู้อย่างชัดเจน ผู้ประกอบพิธีกรรมการนั่งกระหม่อมน้ำมันต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และต้องเป็นคนที่มีชุมชนยอมรับและเป็นที่เคารพของคนทั่วไป

ด้านเงื่อนไขของเวลาในการประกอบพิธีกรรม ขั้นตอนต่างๆ หรือระยะเวลาผู้ทำพิธีจะเป็นผู้กำหนดเอง ทุกขั้นตอนการจัดงานนั่งกระหม่อมน้ำมันส่วนใหญ่จะจัดร่วมกับงานพุทธาภิเษกและให้ความรู้เรื่องหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาสอดแทรกในพิธีกรรมด้วย มีการบริการभवทพุดคุณ ธรรมคุณและสังฆคุณไปจนจบหรือตาม ที่ผู้ประกอบพิธีจะเห็นสมควรส่วนระยะเวลาในการจัดงานส่วนมากจะจัดในวันเดียว

คำสำคัญ : ความเชื่อ, พิธีกรรมการนั่งกระหม่อมน้ำมัน,

ABSTRACT

This research aims to study people's belief to the ceremony of sitting on oil pan in Ubonratchathani province by purposive sampling from 150 peoples who join the ceremony. The tools were used for collecting data are questionnaire, deep interview and co-observation.

The results of research are:

In the perspective, people in Ubonratchathani province believe the ceremony of sitting on oil pan is in middle level.

In the different view of belief:

1. Holding ceremony is in the middle level.
2. Custom and the way of life are in the middle level.
3. The person who holds the ceremony is in the middle level.
4. The condition of time in holding ceremony is in the middle level.

In the different sex: statistic level and the different education: statistic level 0.05

From the interview is found that:

People believe that:

Sitting on oil pan ceremony is the way to make herbal oil to be holy oil, it is the ancient ceremony and the herbal oil after the ceremony can cure some outside disease.

Custom and the way of life is the activity to make unity for community, getting co-operation from community and supporting from community.

Ceremonious person must be expert in herb and ceremony and faithful from community.

The condition of time in holding ceremony, the step by step to hold ceremony is created by ceremonious person. The ceremony is held in Buddhapisek and teaches dhamma through ceremony. There is the Buddhakun, Dhammakun, and Sanghakun chanting until the end of ceremony. The ceremony always holds and ends in a day.

บทนำ

ประเทศไทยได้รับอิทธิพลความเชื่อในทางพุทธศาสนา หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนามีมากถึงแปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์ จึงยากที่จะเรียนรู้และเข้าใจในข้อวัตรปฏิบัติได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับพิธีกรรมทางศาสนา จึงทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการประกอบพิธีกรรมทั้งในศาสนิกชนที่ศรัทธาด้วยความบริสุทธิ์ใจและที่มิมีความรู้ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริงในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา จึงได้เกิดมีพิธีกรรมในด้านต่างๆ มากมายโดยเฉพาะในสภาพของสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้คนจำนวนมากหาทางออกด้วยการพึ่งพาความเชื่อในรูปแบบต่างๆ เช่น ไสยศาสตร์และพิธีกรรมต่างๆ โดยเฉพาะพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันของฤๅษีในปัจจุบันนี้เป็นที่นิยมของคนในสังคมและนับวันจะมีการประกอบพิธีกรรมในการปลุกเสกเพื่อให้เครื่องรางมีความศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อนั้นๆ ไม่เว้นแม้แต่วัดในทางพระพุทธศาสนา ก็จะมีการประกอบพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันให้เห็นอยู่หลายวัด และประชาชนที่เข้าร่วมพิธีกรรมก็มีหลายระดับ ไม่เว้นแม้แต่พระภิกษุและชนชั้นกลางในสังคมที่ได้รับการศึกษาสูง จนมีคำพูดว่า “ไม่เชื่ออย่าลบหลู่” ผู้ที่ประกอบพิธีส่วนมากจะเป็นฤๅษี ส่วนผู้ที่เข้าร่วมพิธีส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีความเชื่อในด้านไสยศาสตร์ และมีปัญหาในชีวิต ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ทั้งที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธ

ศาสนา แต่ทำไมพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันกลับกลายเป็นที่นิยมในสังคมไทย ตามความเห็นของ ทวีวัฒน์ ปุณฺทริก วิวัฒน์¹ กล่าวว่า ไสยศาสตร์เป็นปรากฏการณ์ทางสังคม ที่สะท้อนให้เห็นเรื่องของชนชั้น และสถานะทางเศรษฐกิจของบุคคลได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยามที่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ไสยศาสตร์กลายเป็นความหวังของบุคคล และจะเฟื่องฟูเป็นพิเศษในยามที่ประชาชนหาทางออกอย่างอื่นไม่ได้ และได้จัดแบ่งไสยศาสตร์ออกเป็น 3 ระดับ คือ ไสยศาสตร์ระดับสูง ได้แก่ไสยศาสตร์แห่งอภิปรชญา(ลัทธิกรรมเก่า)ระดับกลาง ได้แก่ความศักดิ์สิทธิ์ เช่น ลัทธิเกจิอาจารย์ และรูปเคารพ กับการทำนายทายทัก ซึ่งเป็นลัทธิโหราศาสตร์ ระดับต่ำ ได้แก่การทรงเจ้าเข้าผี กับไสยดำ (ใช้อำนาจลึกลับในการควบคุมบุคคลอื่นโดยตรง เช่น เสกหนังและตะปูเข้าท้อง, เสน่ห์ยาแฝด, นะหน้าทอง, น้ำมันพราย) ลัทธิแสดงฤทธิ์ลุยไฟ นึ่งบนกระทะน้ำมันที่เดือด เป็นพิธีกรรมตามระบบความเชื่อของสังคมไทยพุทธมีรากฐานมาจาก ความเชื่อเรื่องผีที่สืบทอดกันมานานและมีผลต่อวิถีชีวิตของคนไทย ทำให้ เกิดวัฒนธรรมนับถือผีหรือวิญญาณบรรพบุรุษ เช่น ผีปู่ย่าและผีปู่ตา...²และเกิดการผสมผสานกันจนกลายเป็นแบบแผนหนึ่งของวัฒนธรรมในสังคมไทย "...พระพุทธศาสนาจะเกี่ยวข้องกับความเชื่อของประชาชนในสังคมและความเชื่อนั้นมีอยู่ไม่น้อยที่เกี่ยวกับไสยศาสตร์ผีสาธเทวตา..."³

ส่วนหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ซึ่งถือว่าการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์เป็นทางที่จะพึงทำได้ด้วยความสามารถของตน พระพุทธองค์ทรงสอนให้มนุษย์ใช้ศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญาเป็นเครื่องกำกับในเรื่องความเชื่อ โดยยึดหลักกาลามสูตร ทรงให้ใช้เหตุผลพิจารณาในสิ่งต่างๆ ว่าสมควรเพียงใดที่จะเชื่อได้ และให้เชื่อเรื่องกรรมเป็นสำคัญ และพึงพระรัตนตรัยดีที่สุด ในขณะที่ สมบุรณ์ สุขสำราญ⁴ ได้จัดให้ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาของประชาชนในสังคมแบบชาวบ้านเป็นความเชื่อในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาผสมผสานกับลัทธิพราหมณ์ และความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์หรือผีสาธเทวตา(วิญญาณนิยม)

ความเชื่อต่อพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันของชาวบ้าน จึงนำไปสู่ความเชื่อทางพิธีกรรมและบทบาทของตนเองต่อสังคม และสาเหตุที่ทำให้ประชาชนมีความเชื่อเรื่องพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันมี 9 ประการคือ (1) ความกลัวทางกายและใจ (2) ความต้องการทางกายและใจ (3) ความเชื่อทางไสยศาสตร์ (4) ปัญหาทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ (5) ความล้มเหลวทางการศึกษาวิทยาศาสตร์ (6) ความล้มเหลวทางการเผยแผ่พุทธธรรมที่ถูกต้องแก่ประชาชน (7) ศาสนาไม่อาจเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางใจของประชาชนได้มากเพียงพอ (8) ช่วยแก้ปัญหาบางส่วนของมนุษย์ (9) พระภิกษุสงฆ์และนักจิตวิทยามีจำนวนไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน

การประกอบพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันของชาวจังหวัดอุบลราชธานี เป็นเรื่องของความเชื่อที่ว่า การประกอบพิธีกรรมนั้นเพื่อปลุกเสกให้วัตถุนั้นเกิดความขลังและมีความศักดิ์สิทธิ์ ผู้เข้าร่วมพิธีเกิดความเป็นสิริมงคลแต่ตัวเองและคนในครอบครัว จึงได้เกิดพิธีกรรมแบบต่างๆ ที่หลากหลายและแปลก จนบางครั้งเราอาจจะคาดไม่ถึงว่าจะมีพิธีกรรมแบบนี้ในประเทศไทยด้วย เป็นพิธีกรรมอีกอย่างหนึ่งที่ชาวพุทธให้ความสนใจไปร่วมพิธีอย่างมากมาย การประกอบพิธีกรรมนึ่งกระทะน้ำมันเป็นวิธีการที่พุทธศาสนิกชนบางกลุ่มได้กระทำ โดยมีความเชื่อและความศรัทธาว่าบุคคลใดที่ได้เข้าร่วมพิธีแล้วจะทำให้มีความสุขความเจริญ ในด้านของพิธีกรรมการนึ่งกระทะนั้นถือว่าเป็นพิธีกรรมของพราหมณ์ แต่ที่เห็นอยู่ในปัจจุบันกับเป็นชาวพุทธเองที่เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมดังกล่าว หรืออาจจะมิใช่เป็นผู้ทำพิธีกรรม โดยจะทำพิธีกรรมปลุกเสกที่แตกต่างจากการปลุกเสกทั่วไป คือผู้ทำพิธีปลุกเสกจะลงไปในนึ่งทำพิธีในกระทะน้ำมันที่กำลังเดือด สร้างความเชื่อและศรัทธาแก่ผู้มีร่วมพิธีอย่างยิ่ง

¹ทวีวัฒน์ ปุณฺทริกวิวัฒน์. "ไสยศาสตร์ : ปรากฏการณ์ของสังคมไทย", ในไสยศาสตร์ครองเมือง, พิทยา ว่องกุล บรรณาธิการ, (กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์ พรินตติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง, 2543), หน้า 105-115.

²วิชากรณ์ แสงมณี, ผีในวรรณคดี, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมสาร, 2536), หน้า 31-32.

³วิช-นิภาวรรณ วิช-นิภาวรรณ, การเข้าทรงและร่างทรง, (กรุงเทพมหานคร : โอ เอส พรินตติ้ง เฮาส์, 2533), หน้า 20.

⁴สมบุรณ์ สุขสำราญ, การพัฒนาตามแนวพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาพระสงฆ์นักพัฒนา, อ้างใน วิช-นิภาวรรณ, การเข้าทรงและร่างทรง, (กรุงเทพมหานคร, โอ.เอส.พรินตติ้ง เฮาส์, 2534), หน้า 21.

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงได้มีการศึกษาพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี ว่าบุคคลเหล่านั้นมีความเชื่ออย่างไร และมีแรงจูงใจอย่างไรในการประกอบพิธีกรรมดังกล่าว เพื่อจะได้เป็นข้อมูลในการศึกษาและเข้าใจถึงหลักเหตุผลของบุคคลและการประกอบพิธีกรรมดังกล่าว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของความเชื่อต่อพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อของพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อเปรียบเทียบความเชื่อต่อพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันของประชาชน จำแนกตามเพศและระดับการศึกษาได้

วิธีการศึกษา

เป็นการศึกษาในลักษณะการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) เป็นการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตและแบบสอบถาม ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรผู้ที่มาร่วมพิธีผู้มารับมาส่ง และประชาชนที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบ Purposive Samples โดยจำแนกกลุ่มประชาชนออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ คือ ประชาชนผู้เข้าร่วมพิธีกรรมทั่วไป ประชาชนผู้ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงและผู้จัดการงานและประชาชนผู้มารับส่งผู้เข้าร่วมพิธี จำนวนทั้งสิ้น 150 คน

ผลการศึกษา

การศึกษาความเชื่อต่อพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานีเป็นการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตและแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 คน คณะผู้วิจัยได้เดินทางไปสัมภาษณ์และเก็บข้อมูล ดังจะเสนอผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก เป็นเพศหญิง มีจำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 65.3 มีอายุระหว่าง 41 – 60 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 38.7 มีสถานภาพสมรส จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 64.0 ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 42.0 มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 63 คิดเป็นร้อยละ 42.0 มีค่าใช้จ่ายในแต่ละครั้งที่มาระหว่าง 100 - 500 บาท จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 68.7 จำนวนครั้งที่เข้าร่วมพิธี ส่วนใหญ่มาเป็นครั้งแรก จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 78.7 สาเหตุที่มาร่วมพิธีส่วนใหญ่เพื่อบูชาวัตถุมงคล จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 40.7 รองลงมาเพราะอยากมาพิสูจน์ด้วยตัวเอง จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 24.7

2. ความเชื่อต่อพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี ใน 4 ด้าน คือ ด้านความเชื่อในการทำพิธีกรรม ด้านประเพณีและวิถีชีวิต ด้านผู้ประกอบพิธีกรรม และด้านเงื่อนไขของเวลาในการประกอบพิธีกรรม ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความเชื่อต่อพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานีในภาพรวมทุกด้าน ดังนี้

ความเชื่อต่อพิธีกรรม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านความเชื่อในการทำพิธีกรรม	3.01	.72	ปานกลาง
ด้านประเพณีและวิถีชีวิต	3.34	.71	ปานกลาง
ด้านผู้ประกอบพิธีกรรม	3.41	.63	ปานกลาง
ด้านเงื่อนไขของเวลาในการประกอบพิธีกรรม	3.29	.72	ปานกลาง
รวม	3.26	.70	ปานกลาง

2.1 ด้านความเชื่อในการทำพิธีกรรม

ความเชื่อต่อพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี ในด้านความเชื่อในการทำพิธีกรรม โดยรวม ($\bar{X}=3.01$) เป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือมีความเชื่อว่าการนึ่งกระทะน้ำมันเป็นการอธิษฐานจิตปลุกเสกคาถาทำให้น้ำมันมีความศักดิ์สิทธิ์ ($\bar{X}=4.06$) การนึ่งกระทะน้ำมันเป็นพิธีกรรมหุงน้ำมันตามประเพณีโบราณ ($\bar{X}=3.98$) การนึ่งกระทะน้ำมันเป็นศาสตร์ที่ผู้เรียนมาสามารถกระทำได้โดยไม่ต้องมีอันตราย ($\bar{X}=3.27$) การนึ่งกระทะน้ำมันเพื่อปลุกเสกสำเร็จด้วยพลังสมาธิน้ำมันมนต์จึงเป็นที่ต้องการแก่คนทั่วไป ($\bar{X}=3.24$)

2.2 ด้านประเพณีและวิถีชีวิต

ความเชื่อต่อพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี ด้านความเชื่อในด้านประเพณีและวิถีชีวิต ($\bar{X}=3.34$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ เป็นพิธีกรรมที่สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชน ($\bar{X}=4.04$) ประโยชน์จากการร่วมพิธีคือได้ความรู้เรื่องประเพณีวิถีชีวิตของคนในชุมชน ($\bar{X}=3.88$) เป็นพิธีกรรมที่ควรส่งเสริมให้จัดเป็นประจำทุกปี ($\bar{X}=3.78$) และการประกอบพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันเป็นประเพณีโบราณที่สืบทอดมา ($\bar{X}=3.65$)

2.3 ด้านผู้ประกอบการพิธีกรรม

ความเชื่อต่อพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี ด้านความเชื่อในด้านผู้ประกอบการพิธีกรรม ($\bar{X}=3.41$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ผู้ที่จะสามารถทำพิธีกรรมได้ต้องเป็นผู้ที่เคยศึกษามาก่อนและมีความรู้อย่างชัดเจน ($\bar{X}=4.33$) ผู้ประกอบพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ ($\bar{X}=4.10$) ผู้ที่จะประกอบพิธีกรรมต้องเป็นคนที่มีความรู้ด้านสมุนไพรต่างๆ ($\bar{X}=4.05$) และผู้นึ่งกระทะน้ำมันต้องเป็นคนที่ชุมชนยอมรับและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ($\bar{X}=3.81$)

2.4 ด้านเงื่อนไขของเวลาในการประกอบพิธีกรรม

ความเชื่อต่อพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี ด้านความเชื่อในด้านเงื่อนไขของเวลาประกอบพิธีกรรม ($\bar{X}=3.29$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ขั้นตอนต่างๆ หรือระยะเวลาผู้ทำพิธีจะเป็นผู้กำหนดเองทุกขั้นตอน ($\bar{X}=4.23$) การจัดงานนึ่งกระทะน้ำมันส่วนใหญ่จะจัดร่วมกับงานพุทธาภิเษก ($\bar{X}=3.86$) เมื่อนึ่งแล้วจะมีการบริกรรมคาถาจนจบหรือตามที่ผู้ประกอบพิธีจะเห็นสมควร ($\bar{X}=3.79$) และระยะเวลาในการประกอบพิธีจะจัดในวันเดียว ($\bar{X}=3.78$)

3. ผลการเปรียบเทียบความเชื่อต่อพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา ดังนี้

3.1 ผลการเปรียบเทียบความเชื่อต่อพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามเพศ มีความเชื่อแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านผู้ประกอบการพิธีกรรมกับด้านเงื่อนไขของเวลาในการประกอบพิธีกรรม มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านความเชื่อในงานพิธีกรรมและด้านประเพณีและวิถีชีวิต มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3.2 ผลการเปรียบเทียบความเชื่อต่อพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามการศึกษาโดยภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เพื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทั้งสี่ด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

4. สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับความเชื่อต่อพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ระยะเวลาทำการศึกษากการประกอบพิธีกรรมนึ่งกระทะน้ำมันของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การสอบถามจากประชาชนผู้เข้าร่วมพิธีกรรมทั่วไป ประชาชนผู้ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงและผู้จัดงาน และประชาชนผู้มารับส่งผู้เข้าร่วมพิธี จัดขึ้นที่สวนป่าพุทธสถานรัตนวิสุทธิ บ้านโนนศิลาอ่อน ตำบลโพธิ์ไทร อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดอุบลราชธานี และที่วัดป่าศรีรัตน (วัดป่าบ้านสวนฝ้าย) ตำบลสมสะอาด อำเภอดงขุด จังหวัดอุบลราชธานี โดยทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ดังนี้

4.1 สัมภาษณ์ประชาชนที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงและผู้ร่วมพิธีกรรมทั่วไป

พบว่า การทราบข่าวจากการประชาสัมพันธ์ในหลายด้าน เช่น การทำป้าย การออกสื่อวิทยุและการบอกข่าวต่อๆ ไปของประชาชนที่สนใจในด้านนี้ สาเหตุที่มาร่วมพิธีกรรมในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เช่น มาช่วยงานผู้ประกอบพิธีเพราะความคุ้นเคยกัน ส่วนมากจะช่วยจัดเตรียมสมุนไพรที่ใช้ประกอบพิธีและแจกให้ผู้มาร่วมพิธีกรรม ความเชื่อในด้านพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมัน เป็นประเพณีแต่โบราณที่สืบทอดกันมา แต่ก่อนอาจจะไม่มีการนึ่งกระทะน้ำมันติดเหมือนในปัจจุบัน แต่จะมีการหุงน้ำมันเพื่อใช้ให้คนกรบที่จะออกศึกสงครามได้อาบน้ำมันเพื่อความเป็นสิริมงคลและอยู่ยงคงกระพัน น้ำมันที่หุงจะมีส่วนผสมของสมุนไพรต่างๆ 108 ชนิด สามารถรักษาโรคภัยต่างๆ ได้ แต่ในปัจจุบันก็อาจจะมีการหุงน้ำมันที่แตกต่างกันไปตามความเชื่อของอาจารย์แต่ละท่าน จึงมีการประกอบพิธีหุงน้ำมันโดยขึ้นปั้งบนน้ำมันเพื่อบริกรรมคาถาต่างๆ ให้เกิดความขลังและศักดิ์สิทธิ์ ผู้นำน้ำมันไปใช้ก็จะมีคามมั่นใจว่าน้ำมันสมุนไพรได้ผ่านพิธีกรรมที่ปลุกเสกมาแล้ว โดยเฉพาะน้ำมันจะมีสมุนไพรสามารถนำไปใช้บำบัดรักษาโรคบางอย่างได้ เช่น โรคปวดเมื่อย คัดหยอก ก็สามารถรักษาได้ตามแต่ผู้ที่จะนำไปใช้ ผมจึงมีความเชื่อว่า การประกอบพิธีกรรมนึ่งกระทะน้ำมัน ก็เป็นวิธีการหุงน้ำมันสมุนไพรอีกวิธีหนึ่งมีมาแต่โบราณที่สืบทอดมาสามารถนำน้ำมันสมุนไพรไปสรงเคราะห์ผู้ที่มาร่วมพิธีได้

ในด้านผลกระทบต่อประเพณีและวิถีชีวิตของคนในชุมชนหรือไม่ อย่างไร ? นั้นผู้ให้สัมภาษณ์ตอบว่า จะกระทบต่อประเพณีหรือวิถีชีวิตของคนชุมชนหรือไม่ นั้น ตอบได้ยากครับ เพราะว่าแต่ละชุมชนมีความเชื่อและความศรัทธาที่แตกต่างกัน เหมือนกับที่ สวนป่าพุทธสถานรัตนวิสุทธิ (แดนทิพย์โพธิญาณ) บ้านโนนศิลาอ่อน ตำบลโพธิ์ไทร อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดอุบลราชธานี ที่ประกอบพิธีกรรมนึ่งกระทะน้ำมันนี้ จัดเป็นครั้งที่ 2 แล้วที่จัดได้เพราะว่าญาติโยมและชุมชนเขามีความพร้อมและความสามัคคี มีศรัทธาต่อหลวงปู่ผู้ประกอบพิธีกรรม และเราก็ต้องให้ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรและวิธีการนำไปใช้โดยแทรกหลักธรรมในทางพุทธศาสนาด้วย เช่น ผู้ที่จะนำน้ำมันสมุนไพรไปใช้ อย่างน้อยต้องเป็นผู้ที่มีศีลธรรมและมีระลึกนึกถึงคุณพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ และคุณครูบาอาจารย์ เป็นต้น เมื่อนำไปใช้แล้วเขาเห็นว่าดี จึงไม่มีผลกระทบต่อคนในชุมชน แต่ถ้าเป็นชุมชนอื่นที่มีความเชื่อแตกต่างกันไป ถ้ามีการจัดพิธีกรรมในลักษณะนี้อาจจะถูกต่อต้านจากคนที่ไม่เห็นด้วย ย่อมมีผลกระทบต่อคนในชุมชนแน่นอน จึงขึ้นอยู่กับความต้องการของคนชุมชนนั้นเป็นหลัก

4.2 สัมภาษณ์คณะผู้จัดงานและผู้ประกอบพิธีกรรม

พบว่า ในการจัดงานนึ่งกระทะน้ำมันในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำน้ำมันวานสมุนไพรไปช่วยในการรักษาโรคปวดขา โรคผิวหนัง เป็นการรักษายาภายนอก เพราะว่ามันจำวนนี้มียาในตัวของมัน ก็เป็นสมุนไพรพื้นบ้าน เช่น ว่านไฟ ชิง ข่า ขมิ้นบางที่ก็เรียกว่าว่าน 108 บางครั้งอาจจะไม่ถึง 108 หรือเกินกว่านั้นก็ได้ เพราะว่าตัวเลขที่ว่า 108 ถือว่าเป็นมงคล จัดมาแล้วหนึ่งครั้ง คราวนี้เป็นครั้งที่สอง โดยมีความเชื่อในการประกอบพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมัน เป็นวิธีการหุงวานสมุนไพร ที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ เพื่อให้ญาติโยมได้สมุนไพรไปใช้รักษาโรคบางชนิดเท่านั้น ในด้านการเตรียมการต้องใช้ระยะเวลานานกว่าจะหาสมุนไพรได้ครบตามตำรา

ถามด้านการประกอบพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันมีประวัติความเป็นมาอย่างไร ?

ผู้ประกอบพิธีกล่าวว่า เป็นศาสตร์อย่างหนึ่งของคนโบราณที่สืบทอดกันมา สมัยก่อนมันไม่มีโรงพยาบาล

เหมือนสมัยนี้ คนแต่ก่อนก็ใช้สมุนไพรในการรักษาโรค สมุนไพรบางชนิดใช้กิน บางชนิดใช้ทาภายนอก และมีวิธีการในการสังเคราะห์ต่างกันไป เช่น การบด การหุง การต้ม เพื่อให้ได้ยาสมุนไพรที่ต้องการมารักษาโรคต่างๆ แต่ที่นิยมส่วนใหญ่จะเป็นการหุงผสมกับขี้เถ้าดินต่างๆนำมาใช้บำบัดโรคภายนอก เช่น ปวดขา ปวดหัว โรคผิวหนัง แต่ก็มีว่าบางชนิดที่คนโบราณมีความเชื่อว่า เพื่อนำไปใช้แล้วจะมีอาณาภาพ พ้น แสงไม่เข้า ส่วนมากจะเป็นน้ำมันที่หุงออกศึกสงคราม จะมีการอาบน้ำมันเพื่อป้องกันภัยอันตรายต่างๆ จึงมีพิธีกรรมการอาบน้ำมันว่านขึ้น ผู้ที่เป็นอาจารย์ก็จะเป็นผู้ทำพิธีกรรมให้ จึงมีวิธีการหุงสมุนไพรแบบต่างๆ เกิดขึ้น เช่น พิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันที่เห็นในปัจจุบัน ซึ่งก็มีผู้ที่ทำพิธีหลายท่าน เช่น ฤาษีสมพิศ และเป็นพระสงฆ์ที่มีบางรูป แต่สำหรับผมแล้วถือว่าเป็นการทำพิธีตามครูอาจารย์ได้อบรมสั่งสอนมาไม่ได้เน้นที่เรื่องปาฏิหาริย์ ก่อนจะทำพิธีก็มีการบูชาพระรัตนตรัย ระลึกถึงครูอาจารย์ก่อนและให้ชี้แนะแนวทางให้ความรู้เรื่อง การปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลธรรม การฝึกสมาธิ เป็นต้น การนึ่งกระทะน้ำมันก็คือการหุงว่านสมุนไพร อีกวิธีหนึ่งเท่านั้นเองและเป็นสร้างกำลังใจให้กับผู้ที่นำน้ำมันว่านสมุนไพรไปใช้ ได้มีความมั่นใจว่าได้ผ่านพิธีกรรมแล้ว

มีขั้นตอนการทำพิธีนึ่งกระทะน้ำมัน อันดับแรก ต้องหาสมุนไพรก่อนและเตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ เช่น กระทะขนาดใหญ่ ก่อนที่จะเอาสมุนไพรลงกระทะก็ต้องมีการประกอบพิธีกรรมลงคาถาที่กระทะน้ำมันก่อน เหมือนที่ครูอาจารย์ได้สั่งสอนมา คือ คาถากันไฟก่อน แล้วค่อยเป็นสมุนไพรต่างๆหรือสมุนไพร 108 ชนิด ที่เตรียมไว้ลงในส่วนการนึ่งกระทะน้ำมันนั้นจะนึ่งช่วงเวลาไหนก็ได้แล้วเจ้าพิธีผู้ทำ แล้วแต่ความพร้อมบางครั้งผมก็นึ่งตอนกลางวัน บางทีก็นึ่งตอนกลางคืนจะให้น้ำมันเดือดก่อนหรือไม่เดือดก็นึ่งไปตลอดจะนึ่งอย่างน้อยก็ไม่ต่ำกว่า 1 ชั่วโมง เวลานั้นก็ต้องมีการบริการภคชาติตลอดแต่ถ้าจิตเราเป็นสมาธิแล้วความร้อนก็จะลดลงไปเอง

การประกอบพิธีนึ่งกระทะน้ำมันผู้ประกอบพิธีบอกว่า สืบทอดมาจากพระอาจารย์สำเร็จลุน ซึ่งเป็นเจ๊กอาจารย์ดังที่ฝั่งประเทศลาวเคยศึกษา มาตั้งแต่เป็นสามเณรอายุ 9 ขวบ ก็มีการศึกษาสมุนไพรต่างๆ จนมีความรู้ความสามารถในด้านสมุนไพรและครูอาจารย์ก็ได้สอนวิธีการนึ่งกระทะน้ำมันและก็ได้ฝึกฝนมาเรื่อยๆ จนสามารถกระทำได้ เมื่อทำพิธีเสร็จลูกศิษย์หรือผู้ที่เคารพนับถือ ก็จะนำเอาน้ำมันที่ผ่านพิธีกรรมไปใช้นวดใช้ทาเพื่อบรรเทาความเจ็บปวดจากโรคภายนอก เช่น ปวดขา ปวดเมื่อยตามร่างกาย ถ้าถามดีหรือไม่ดีผมก็ตอบไม่ได้ ต้องถามลูกศิษย์คนที่เขานำไปใช้เอง เพราะว่าเราไม่สามารถที่จะไปประกันว่าใช้แล้วจะหายหรือไม่หายได้ น้ำมันก็เป็นสมุนไพรพื้นบ้านที่สามารถหาได้ทั่วไป ก็นำมาหุงเพื่อให้ญาติโยมที่มาร่วมทำบุญได้นำไปใช้

ผู้ที่จะสามารถเป็นผู้ที่นึ่งกระทะน้ำมันได้จะต้องมีแนวทางในการปฏิบัติตนคือต้องฝึกจิตให้เป็นสมาธิก่อน เพราะว่าถ้าจิตเป็นสมาธิแล้วมันจะอยู่เหนือความร้อนความหนาวได้ สมุนไพรที่ส่วนช่วยที่ทำให้บรรเทาความร้อนลงได้ จึงสามารถนึ่งได้ ก็ไม่ใช่เป็นเรื่องที่อัศจรรย์อะไรเพียงแค่ว่าผู้ที่จะประกอบพิธีกรรมเหล่านี้ต้องมีผู้ที่ต้องฝึกฝน มีประสบการณ์และมีความรู้เรื่องสมุนไพรด้วยว่า สมุนไพรตัวไหนเป็นยาแก้อะไร ตัวไหนแก้ความร้อน ตัวไหนบรรเทาความคัดหยอกต้องใช้ให้ถูกทาง ก็จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้

4.3 สัมภาษณ์ผู้มารับมาส่งผู้เข้าร่วมพิธีกรรม

พบว่า ผู้มารับส่งผู้เข้าร่วมพิธีทราบข่าวจากลูกศิษย์ของผู้ประกอบพิธีกรรมที่เคยมาทำบุญกับเป็นประจำ เมื่อมีการจัดงานพุทธาภิเษกและมีการนึ่งกระทะน้ำมันสมุนไพร ที่แรกก็ไม่ทราบว่าจะมีพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันรู้แต่เพียงว่าเป็นงานพุทธาภิเษกหรือสมโภชพระเท่านั้นเอง ชาวบ้านที่อยากมาร่วมงานวานให้เป็นคนขับรถผมนำคณะญาติโยมมาจากบ้านบ้านโนนจิกน้อย ตำบลวาริน อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวนประมาณ 20 คน มาร่วมทำบุญด้วย อีกอย่างหนึ่งมันเป็นวันเสาร์-อาทิตย์ด้วยผมก็ว่างพอดี

คำถามเกี่ยวกับความเชื่อในพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมัน และเคยศึกษาหรือมีความเข้าใจเกี่ยวกับพิธีกรรมนี้มาก่อนหรือไม่ อย่างไร ? ส่วนมากจะไม่ค่อยแน่ใจเพราะว่าไม่เคยเห็นมาก่อน เคยเห็นแต่ในหนังสือพิมพ์ที่มีฤาษี

ประกอบพิธีนี้ทั้งกระเท้าน้ำมันก็ไม่ค่อยสนใจเท่าไร

ถามเกี่ยวกับความเชื่อในการทำพิธีกรรมการนึ่งกระเท้าน้ำมันมีผลกระทบต่อประเพณีวิถีชีวิตของคนในชุมชนหรือไม่อย่างไร ? ส่วนมากจะตอบว่าไม่กระทบ เพราะว่าการจัดพิธีเหล่านี้จะจัดพร้อมกันกับงานประจำปี หรืองานพุทธาภิเษกสมโภชพระ เหมือนกับที่จัดพิธีกรรมการนึ่งกระเท้าน้ำมันส่วนมากก็จะจัดพร้อมกันกับงานพุทธาภิเษกชาวบ้านก็จะร่วมงานพุทธาภิเษกและร่วมพิธีนึ่งกระเท้าน้ำมันด้วย ถ้าสิ่งไหนดีทำแล้วไม่เกิดโทษ ไม่ทำให้ชุมชนเสียหายอะไร คิดว่าไม่น่าจะกระทบกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน

ถามเกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องของอำนาจที่ทำให้เกิดทุกข์-สุขพิธีกรรมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิตหรือไม่ อย่างไร ? ส่วนมากมีความเชื่อในคุณพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ คุณครูอาจารย์ และคุณความดีที่กระทำ ถ้าเราทำดีแล้วคิดว่าไม่มีอะไรที่จะจะมีอำนาจจะสามารถดลบันดาลให้เราได้ นอกจากตัวเราเอง ส่วนพิธีกรรมต่าง ๆ นั้นเชื่อว่าน่าจะทำเพื่อให้มีศรัทธาและกำลังใจเท่านั้น

อภิปรายผลการศึกษา

ความเชื่อต่อพิธีกรรมการนึ่งกระเท้าน้ำมันของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

1. ด้านความเชื่อในการทำพิธีกรรม

ความเชื่อต่อพิธีกรรมการนึ่งกระเท้าน้ำมันของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี มีความเชื่อว่าการนึ่งกระเท้าน้ำมันเป็นการอธิฐานจิตบริกรรมปลุกเสกคาถาทำให้น้ำมันมีความศักดิ์สิทธิ์ การนึ่งกระเท้าน้ำมันเป็นพิธีกรรมหุงน้ำมันตามประเพณีโบราณ การนึ่งกระเท้าน้ำมันเป็นศาสตร์ที่ผู้เรียนมาสามารถกระทำได้โดยไม่ต้องมีอันตราย การนึ่งกระเท้าน้ำมันเพื่อปลุกเสกสำเร็จด้วยพลังสมาธิน้ำมันมนต์จึงเป็นที่ต้องการแก่คนทั่วไป ในการทำพิธีกรรมนั้น สิ่งประกอบควบคู่ไปกับการทำพิธี คือศรัทธา หมายถึงความเชื่อ ความมั่นใจที่ไม่ประกอบด้วยปัญญา เป็นความเชื่อที่ไม่ต้องการบทพิสูจน์ ศรัทธาในพระรัตนตรัย จึงเป็นความมั่นใจในความศักดิ์สิทธิ์ ความขลัง ทำให้เกิดพิธีกรรมการนึ่งกระเท้าน้ำมันเพื่อหุงน้ำมันสมุนไพรมานึ่ง โดยความเชื่อในด้านพิธีกรรมการนึ่งกระเท้าน้ำมัน เป็นประเพณีแต่โบราณที่สืบทอดกันมา แต่ก่อนอาจจะไม่มีการนึ่งกระเท้าน้ำมันเดือดเหมือนในปัจจุบัน แต่จะมีการหุงน้ำมันเพื่อใช้ให้นักรบที่จะออกศึกสงครามได้อาบน้ำมนต์ เพื่อความเป็นสิริมงคลและอยู่ยงคงกระพัน น้ำมันที่หุงจะมีส่วนผสมของสมุนไพรมากกว่า 108 ชนิด สามารถรักษาโรคภัยต่างๆ ได้ แต่ในปัจจุบันก็อาจจะมีการหุงน้ำมันที่แตกต่างกันไปตามความเชื่อของอาจารย์แต่ละท่าน จึงมีการประกอบพิธีหุงน้ำมันโดยขึ้นโป้งบนน้ำมันเพื่อบริกรรมคาถาต่างๆ ให้เกิดความขลังและศักดิ์สิทธิ์ ผู้นำน้ำมันไปใช้ก็จะมีความมั่นใจว่าน้ำมันสมุนไพรมานึ่งได้ผ่านพิธีกรรมที่ปลุกเสกมาแล้ว โดยเฉพาะน้ำมันจะมีสมุนไพรมานึ่งสามารถใช้บำบัดรักษาโรคบางอย่างได้ เช่น โรคปวดเมื่อย คัดหยอก ก็สามารถรักษาได้ตามแต่ผู้ที่จะนำไปใช้ ผมจึงมีความเชื่อว่า การประกอบพิธีกรรมนึ่งกระเท้าน้ำมัน ก็เป็นวิธีการหุงน้ำมันสมุนไพรมานึ่งอีกวิธีหนึ่งมีมาแต่โบราณที่สืบทอดมา สามารถนำน้ำมันสมุนไพรมานึ่งไปส่งเคราะห์ผู้ที่มาร่วมพิธีกรรม และผู้ที่นำไปใช้เป็นสมุนไพรมานึ่งรักษาโรคทางกายนอกได้บางอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไซยา อมรกุล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความเชื่อเกี่ยวกับอภิปาฏิหาริย์ของเกจิอาจารย์ในจังหวัด สุราษฎร์ธานี งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับอภิปาฏิหาริย์ของเกจิอาจารย์ในจังหวัด สุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์ โดยวิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต พร้อมทั้งถ่ายภาพประกอบและนำเสนอผลงานการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า

เกจิอาจารย์เป็นพระภิกษุที่มีจริยวัตรตรงดงามและมีความรู้ทางวิทยาคม มีบทบาทในการอบรม การเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการสังคมสงเคราะห์ จนเป็นที่ได้รับการยกย่องศรัทธาของคนในชุมชน เป็นบ่อเกิดแห่งความเชื่อเกี่ยวกับอภิปาฏิหาริย์ประกอบด้วย หลวงพ่อพัฒน์นารโท วัดพัฒนาราม หลวงพ่อกล่อมนันท์วัดโพธาราม หลวงพ่อเพชร อินทโชติวัดวชิรประดิษฐ์ หลวงพ่อบุญ สุวันโณ วัดอัมพาราม หลวงพ่อเพชร วชิโร วัดอัมพวัน หลวงพ่อจ้อย ฐิตปัญโญ วัดเขาสวรรณประดิษฐ์ และหลวงพ่อแดง ตีสโส วัดแหลมสอ ซึ่งอภิปาฏิหาริย์เกี่ยวกับเกจิอาจารย์

ที่ปรากฏแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือเหตุการณ์เกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ที่เล่าสืบต่อกันมา อันเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสมัยมีเกจิอาจารย์เหล่านั้นยังมีชีวิตอยู่หรือหลังจากมรณภาพไปแล้ว และเหตุการณ์เกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ที่เกิดขึ้นโดยตรง โดยความเชื่อเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์เหล่านั้น มีอิทธิพลต่อในชุมชน ทั้งทางด้านสังคมและวัฒนธรรมในด้านต่างๆ คือ อิทธิพลต่อสังคม ได้แก่ มีอิทธิพลต่อคนในชุมชน ด้านจริยธรรมของคนในสังคม เป็นพลังของสังคมในการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในสังคมและมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมในด้านการบวชและการเก็บเงิน การพาณิชย์ การรักษาโรค การสร้างรูปเหมือนแทนตัวและการสืบทอดประเพณี

2. ด้านประเพณีและวิถีชีวิต

ความเชื่อต่อพิธีกรรมการนั่งกระหม่อมของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี ด้านความเชื่อในด้านประเพณีและวิถีชีวิต เป็นพิธีกรรมที่สร้างความสามัคคีให้เกิดกับคนในชุมชน ประโยชน์จากการร่วมพิธีคือได้ความรู้เรื่องประเพณีวิถีชีวิตของคนในชุมชน เป็นพิธีกรรมที่ควรส่งเสริมเพราะว่าเป็นความร่วมมือร่วมใจของชุมชน การประกอบพิธีกรรมการนั่งกระหม่อมเป็นประเพณีโบราณที่สืบทอดมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนธรรมจังหวัดอุทัยธานี ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการใช้สื่อพิธีกรรมทำขวัญข้าวแม่โพสพเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ศักดิ์ศรีของชุมชน อำเภอนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานีการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่ออนุรักษ์ พื้นฟูและเสริมสร้างศักดิ์ศรี ให้แก่ สื่อพิธีกรรมการทำขวัญข้าวแม่โพสพ (2) เพื่อศึกษาสภาพภาพของสื่อพิธีกรรมการทำขวัญข้าวแม่โพสพ ตลอดจนปัจจัยที่มีผล ต่อการดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของสถานภาพ (3) เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ ของสื่อพิธีกรรมการทำขวัญข้าวแม่โพสพ ในการเสริมสร้าง อัตลักษณ์ศักดิ์ศรี ของชาวอำเภอนองขาหย่าง (4) เพื่อศึกษากระบวนการทำงานวัฒนธรรมเชิงรุก เพื่อฟื้นฟูรูปแบบ และคุณค่า/ความหมายของ สื่อพิธีกรรมการทำขวัญข้าวแม่โพสพโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม และการศึกษาจากเอกสาร ผลการวิจัยสรุปว่า

1. การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมที่ชุมชนนำมาใช้ในการฟื้นฟูและเสริมสร้างศักดิ์ศรีให้แก่อสื่อพิธีกรรมการทำขวัญข้าวแม่โพสพ มี 5 รูปแบบ ได้แก่ การสื่อสารแบบสองทาง การสื่อสารแบบแนวระนาบการไหลของข่าวสารสองจังหวะ การสลับบทบาทหน้าที่ของผู้สื่อสารและการมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อ

2. สถานภาพของสื่อพิธีกรรมในยุคอดีตมีความเฟื่องฟู เนื่องจากสื่อมีความหมายศักดิ์สิทธิ์ และเป็นอัตลักษณ์ศักดิ์ศรี ของชุมชน และเป็นสื่อที่เกี่ยวข้องกับคนทุกเพศทุกวัย แต่ในช่วงปี 2544 เป็นต้นมา สื่ออยู่ในสภาพแบบข้างนอกอยู่ข้างในกลวง เนื่องจากคนที่เกี่ยวข้อง มีเพียงกลุ่มคนสูงอายุ นอกจากนี้ สื่อยังได้รับการตีความหมายใหม่ว่าเป็นเรื่องมงาย ภายหลังจากที่มีโครงการฟื้นฟูในปี พ.ศ.2551 ทำให้สื่อกลับมาอยู่ในสภาพที่เข้มแข็ง เนื่องจากชุมชนและองค์กรภายนอกให้ความร่วมมือในการสืบทอดพิธีกรรมการทำขวัญข้าวแม่โพสพ และสื่อมีความหมายมากกว่าพิธีกรรม เพราะสื่อได้สะท้อนให้เห็นถึงศักดิ์ศรีของชุมชนอีกด้วย ส่วนการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงสถานภาพพบว่า ปัจจัยภายในได้แก่ ความเชื่อ ข้อจำกัดของสื่อ ผู้นำชุมชนและระบบเครือญาติ ส่วนปัจจัยภายนอกได้แก่ ความเจริญทางเทคโนโลยี เครื่องจักร การศึกษา เส้นทางการคมนาคม เศรษฐกิจและการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก

3. การทำบทบาทหน้าที่ของสื่อในการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวอำเภอนองขาหย่าง ในยุคอดีต มีช่องทางการสื่อสารที่จำกัด ทำให้กลุ่มแกนนำครูได้บูรณาการสื่อพิธีกรรมการทำขวัญข้าวแม่โพสพเข้าสู่โรงเรียน เมื่อปีพ.ศ.2544 แต่ผู้ที่ทำหน้าที่สืบทอดมีเพียงกลุ่มเด็กและเยาวชน ต่อมามีการทำโครงการฟื้นฟู พบว่าได้มีการเปิดพื้นที่สาธารณะให้กับคนทุกเพศทุกวัย โดยการทำกิจกรรมต่างๆร่วมกันส่งผลให้สื่อกลับมาทำบทบาทหน้าที่ในการสืบทอดอัตลักษณ์ศักดิ์ศรีของชาวอำเภอนองขาหย่างได้อย่างเข้มข้น

4. กระบวนการทำงานวัฒนธรรมเชิงรุกที่ชุมชนนำมาใช้ในการฟื้นฟูรูปแบบและคุณค่า/ความหมาย พบว่ามี 5 แนวคิด ได้แก่ หลักสิทธิเจ้าของวัฒนธรรม หลักการสร้างควมเข้าใจร่วมกันก่อนทำกิจกรรม (ขยับปัญญา) แนวคิดการวิเคราะห์วัฒนธรรมทั้งรูปแบบและเนื้อหา (ต้นไม้แห่งคุณค่า) หลักการครบเครื่องเรื่อง S-M-C-R และแนวคิดทำที่แบบคู่ขนาน “ทั้งใช้และพัฒนา” สี่พื้นบ้าน

3. ด้านผู้ประกอบการพิธีกรรม

ความเชื่อต่อพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี ด้านความเชื่อในด้านผู้ประกอบการพิธีกรรม ผู้ที่จะสามารถทำพิธีกรรมได้ต้องเป็นผู้ที่เคยศึกษามาก่อนและมีความรู้อย่างชัดเจน ผู้ประกอบการพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ผู้ที่จะประกอบพิธีกรรมต้องเป็นคนที่มีความรู้ด้านสมุนไพรต่างๆ ผู้นึ่งกระทะน้ำมันต้องเป็นคนที่ชุมชนยอมรับและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป เพราะว่าผู้ประกอบการพิธีกรรม จะสามารถเป็นผู้ที่นึ่งกระทะน้ำมันได้จะต้องมีแนวทางในการปฏิบัติตนคือต้องฝึกจิตใจให้เป็นสมาธิก่อน เพราะว่าถ้าจิตเป็นสมาธิแล้วมันจะอยู่เหนือความร้อนความหนาวได้ สมุนไพรที่ส่วนช่วยที่ทำให้บรรเทาความร้อนลงได้ จึงสามารถนึ่งได้ ก็ไม่ใช่เป็นเรื่องที่อัศจรรย์อะไร เพียงแค่ผู้ที่จะประกอบพิธีกรรมเหล่านี้ต้องมีผู้ที่ต้องฝึกฝน มีประสบการณ์ และมีความรู้เรื่องสมุนไพรด้วยว่า สมุนไพรตัวไหนเป็นยาแก้อะไร ตัวไหนแก้ความร้อน ตัวไหนบรรเทาความคัดหยอก ต้องใช้ให้ถูกทาง ก็จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ ซึ่งสอดคล้องกับ อภินันท์ พงศ์เมธากุล ได้ศึกษาวิจัยข้างพื้นถิ่นอยุธยาว่าด้วยเรื่องความเชื่อและกรรมวิธีการปรุงเรือนไทยภาคกลาง งานของช่างพื้นถิ่นซึ่งมีความใกล้ชิดกับวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วไปในแต่ละท้องถิ่นของแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย ช่างพื้นถิ่นในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีจินตนาการในการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยพื้นถิ่นนั้นๆ เพื่อเป็นการริเริ่มในการวิจัยเกี่ยวกับช่างพื้นถิ่น คณะผู้วิจัยจึงเริ่มต้นงานวิจัยในเรื่อง “ช่างพื้นถิ่นอยุธยา” เป็นโครงการนำร่อง ซึ่งเป็นการวิจัยช่างพื้นถิ่นอยุธยาว่าด้วยการปรุงเรือนไทยภาคกลาง โดยมุ่งศึกษาภูมิปัญญาของช่างพื้นถิ่นอยุธยาในประเด็นต่างๆ เป็นที่เชื่อได้ว่างานวิจัยในครั้งนี้สามารถทำให้ทราบถึงภูมิปัญญาเฉพาะของช่างพื้นถิ่นอยุธยา ซึ่งสะท้อนออกมาผ่านงานสร้างสรรค์ทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีการคิดค้นวิธีการและถ่ายทอดสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน จนเป็นรากเหง้าทางวัฒนธรรมที่ฝังลึก อันเป็นสิ่งที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับชาวอยุธยา

การวิจัยในครั้งนี้กำหนดให้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงประจักษ์ ประกอบด้วยการค้นคว้าข้อมูลทางด้านเอกสารที่เชื่อถือได้ โดยศึกษาในลักษณะของการค้นหาข้อเท็จจริง กลุ่มเป้าหมายของงานวิจัยเป็นกลุ่มช่างพื้นถิ่นอยุธยา โดยคำนึงถึงการสร้างสรรค์รูปแบบสถาปัตยกรรม ว่าด้วยเรื่องการปรุงเรือนไทยพื้นถิ่นอยุธยาเป็นหลัก การเก็บข้อมูลของงานวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ทาง คือ 1) การเก็บข้อมูลทางด้านเอกสารและ 2) การสำรวจลักษณะกายภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นการวิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงพรรณนาบนพื้นฐานของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ทั้งนี้ได้ทำการศึกษาเฉพาะในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยกำหนดให้มีการคำนึงถึงรูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอยุธยาเป็นหลัก เนื้อหาของการวิจัยครอบคลุมประเด็นที่สนใจ 7 ประเด็น ได้แก่ 1) มีปัญหาของช่างพื้นถิ่นอยุธยา 2) แนวความคิดพื้นฐานของช่างพื้นถิ่นอยุธยา 3) หลักการทำงานของช่างพื้นถิ่นอยุธยา 4) วิธีการปฏิบัติวิชาชีพของช่างพื้นถิ่นอยุธยา 5) มุมมองเฉพาะของช่างพื้นถิ่นอยุธยา 6)เอกลักษณ์และสัญลักษณ์เฉพาะของงานช่างพื้นถิ่นอยุธยา 7) รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยพื้นถิ่น

ผลการวิจัยพบว่า ภูมิปัญญาของช่างพื้นถิ่นอยุธยาเกิดจากการสั่งสมและถ่ายทอดวิชาความรู้จากรุ่นสู่รุ่น ทั้งที่เป็นระบบและไม่เป็นระบบจนสามารถสร้างสรรค์งานอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนและเป็นที่ยอมรับในหมู่ช่างด้วยกัน แนวคิดพื้นฐานยึดมั่นอยู่กับความเชื่อต่างๆอันเกี่ยวเนื่อง หลักการทำงานมีความสัมพันธ์กับแนวคิดพื้นฐานของช่างพื้นถิ่นอยุธยา วิธีการปฏิบัติวิชาชีพจะเป็นการรวมกลุ่มกันอยู่ในโรงงานรับปรุงเรือนไทยในเขตอำเภอบางปะหัน โดยมีนายช่างใหญ่คอยควบคุมดูแลการปฏิบัติงานในทุกขั้นตอน ช่างที่อยู่ในโรงงานก็จะทำงานเฉพาะส่วน เอกลักษณ์ของ

งานช่างพื้นถิ่นอยุธยาสามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนที่สุด คือ ปั้นลม ซึ่งมีลักษณะแหลมเพรียว ถึงแม้ว่ารูปแบบเดิมไม่ได้เป็นเหมือนที่ปรากฏให้เห็นในปัจจุบันนี้ การเคารพครูบาอาจารย์เป็นสิ่งที่ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน รูปแบบเรือนไทยพื้นถิ่นอยุธยาหลักๆ 3 รูปแบบ ได้แก่ ทรงหน้าพรหม ทรงหน้านางและทรงมะลิลา ส่วนองค์ประกอบอื่นๆจะมีความคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฝีมือของช่างแต่ละคนที่มีความชำนาญที่แตกต่างกันไป

4. ด้านเงื่อนไขของเวลาในการประกอบพิธีกรรม

ความเชื่อต่อพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี ด้านความเชื่อในด้านด้านเงื่อนไขของเวลาประกอบพิธีกรรม ขั้นตอนต่างๆหรือระยะเวลาผู้ทำพิธีจะเป็นผู้กำหนดเองทุกขั้นตอน การจัดงานนึ่งกระทะน้ำมันส่วนใหญ่จะจัดร่วมกับงานพุทธาภิเษก เมื่อนึ่งแล้วจะมีการบริกรรมคาถาจนจบ หรือตามที่ผู้ประกอบพิธีจะเห็นสมควร ระยะเวลาในการประกอบพิธีจะจัดในวันเดียว ความเชื่อในการประกอบพิธีกรรมมีความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนา ความเชื่อส่วนใหญ่ของการประกอบพิธีที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางพุทธศาสนา คือ ความเชื่อในการปฏิบัติธรรม ความเชื่อในเรื่องการสวดมนต์ ความเชื่อในเรื่องการถือศีล เลี้ยงพระ ถวายสังฆทาน และความเชื่อใน ทำบุญสาธารณประโยชน์ ตามลำดับซึ่งสอดคล้องกับ วัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการสร้างความเข้มแข็งพิธีกรรมไหว้บูชา ครุฑะมีวัดด้านสุขภาวะชุมชน :กรณีศึกษาบ้านหนองเต็งใหญ่ ตำบลหนองเต็ง อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาต้นทุนทางวัฒนธรรมในการสืบสานพิธีกรรมไหว้บูชาครุฑะมีวัด ของชุมชนบ้านหนองเต็งใหญ่ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ (2) หาแนวทางการใช้พิธีกรรมไหว้บูชาครุฑะมีวัด เป็นสื่อในการเสริมสร้างสุขภาวะของชุมชน (3) หาแนวทางการพัฒนาและรักษาพิธีกรรมไหว้บูชาครุฑะมีวัด ให้ทำหน้าที่ด้านสุขภาวะชุมชนอย่างยั่งยืน (4) เสริมสร้างกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม ของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์และสภาวัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 80 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า

พิธีกรรมไหว้บูชาครุฑะมีวัด เป็นพิธีกรรมอันเนื่องมาจากความเชื่อของชาวไทยเขมร ต้นทุนทางวัฒนธรรมในการสืบสานพิธีกรรมไหว้บูชาครุฑะมีวัด คือ สิ่งที่มีอยู่ในตัวคนหรือกลุ่มคนเกี่ยวกับความคิด ความเชื่อ ที่สั่งสมสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นในรูปแบบของพิธีกรรม โดยมีครุฑะมีวัด ทำหน้าที่เป็นประธานหรือเป็นผู้นำของพิธีกรรม และเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุดในการสืบสานพิธีกรรมให้เข้มแข็งและคงอยู่สืบไป ซึ่งปัจจุบันสถานภาพของสื่อพิธีกรรมไหว้บูชาครุฑะมีวัด สรุปได้ดังนี้ 1) เป็นสื่อที่สามารถระดมพลังชุมชนได้จำนวนมากทั้งในระดับครอบครัว และขยายหน้าที่ไปถึงระดับชุมชน 2) สื่อมีองค์ประกอบที่ใช้ในพิธีกรรมที่หลากหลาย เป็นสื่อพื้นบ้านที่สะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์ที่แท้จริงของชุมชนได้เป็นอย่างดี 3) สื่อกระทำได้ขึ้นภายใต้ระบบความเชื่อเรื่อง“ผี”และมีการสืบทอดกันทางเชื้อสาย ดังนั้นการคงอยู่ของสื่อจึงจะมีอยู่จนถึงปัจจุบัน หากไม่เคารพบูชาครอบครัวก็ไม่สงบสุข มีโรคภัยไข้เจ็บ ดำเนินชีวิตไม่ราบรื่น มีกระบวนการทำงานวัฒนธรรมเชิงรุก เพื่อนำมาใช้เสริมสร้างความเข้มแข็งพิธีกรรมไหว้บูชาครุฑะมีวัดด้านสุขภาวะของชุมชน มี 4 แนวคิด ดังนี้ 1) หลักสิทธิเจ้าของวัฒนธรรม“เพื่อชุมชนทำโดยชุมชน และเป็นของชุมชน”2) หลักการสร้างใจร่วมใจร่วมกัน 3) การวิเคราะห์วัฒนธรรมทั้งรูปแบบและเนื้อหา(ต้นไม้แห่งคุณค่า) 4) หลักการ S-M-C-R

ข้อเสนอแนะ

การเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ ส่งเสริมสังคมให้ดีขึ้น ความเชื่อในพิธีกรรมการนึ่งกระทะน้ำมันของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมที่ยังมีบทบาทอยู่ในด้านให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้มีความทุกข์ เมื่อประชาชนส่วนใหญ่ยังมีความเชื่ออย่างชัดเจนในเรื่องพิธีกรรมและเชื่อในเรื่องการปฏิบัติธรรมสวดมนต์ไหว้พระ ก็เป็นโอกาสอันดีที่จะได้นำวิธีการปฏิบัติธรรมและความเข้าใจให้ตรงกับความเป็นจริงของชีวิต

พร้อมกับมีคำแนะนำในเรื่องความศรัทธาที่ถูกต้องและประกอบไปด้วยปัญญาเพื่อช่วยเป็นกำลังใจในคราวที่บุคคลมีความทุกข์ร้อนด้านใดในชีวิตผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ควรมีการวิเคราะห์และเสนอแนะให้ผู้ประกอบพิธีกรรมได้สอดแทรกการปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดสติปัญญา ทำให้สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตได้ ผู้ประกอบพิธีกรรมอยู่ในฐานะผู้แนะนำ ผู้ช่วยทางจิตใจของผู้ประสบปัญหา โดยการส่งเสริมการพัฒนาปัญญาโดยผ่านพิธีกรรมนั่งกระหม่อม นำนั่งสมาธิ เช่น การจัดโครงการปฏิบัติธรรมหรือชุมนุมธรรม โดยเน้นวิธีปฏิบัติในแนวสติปัฏฐาน 4 สอดแทรกความรู้เรื่องพระไตรลักษณ์ หรือหลักธรรมที่มีความสำคัญต่อสังคมเป็นต้นเพื่อให้ผู้ที่มาร่วมงานได้เห็นคุณค่าของหลักพระพุทธศาสนายิ่งขึ้น มีความเข้าใจและเข้าถึงแก่นของพุทธธรรม

2. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ควรตระหนักว่าเป็นสัญญาณบอกถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยที่มีความเชื่อในด้านพิธีกรรมต่างๆ ที่หลากหลายในบางครั้งพระภิกษุในฐานะผู้นำทางด้านจิตใจและวิญญาณ และมีหน้าที่เผยแผ่พุทธธรรม ควรเป็นที่พึ่งของบุคคลที่มีปัญหาในชีวิต และมีทุกข์ทางใจ แต่ในสภาพสังคมที่ปรากฏ จะเห็นพระภิกษุจะเป็นผู้ทำพิธีกรรมต่างๆ ตามความเชื่อของคนในชุมชนเป็น ผู้ที่มีอิทธิพลและบทบาทมากต่อบุคคลทุกระดับชั้นระดับฐานะ เพราะสามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลาย โดยเฉพาะทางวัตถุนิยมและในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์มนุษย์นั้นโดยส่วนลึกทางจิตใจขาดสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้ยาก การได้สัมผัสกับพิธีกรรมที่ชุมชนเชื่อว่ามีพลังศักดิ์สิทธิ์โดยมีพระภิกษุที่ตนเองเคารพนับถือเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมหุงน้ำมันสมุนไพรมานั่งสมาธิแล้ว ยิ่งทำให้ความศรัทธายิ่งขึ้นแต่เดิมความสัมพันธ์ระหว่างพระภิกษุกับชาวบ้านเป็นระบบบุญคุณ^๑ โดยใช้หลักอามิสทาน (ชาวบ้านให้พระ) และธรรมทาน (พระให้ชาวบ้าน) คือทั้งสองฝ่ายต้องพึ่งพาอาศัยกัน แต่ในปัจจุบันความสัมพันธ์แบบนี้ได้เปลี่ยนไปเป็นระบบผลประโยชน์ ชาวบ้านมุ่งหาพระเพราะต้องการโชคลาภ วัตถุมงคล โดยไม่สนใจว่าธรรมวินัยเป็นอย่างไร ข้อเสนอแนะที่น่าจะเป็นไปได้คือ ต้องสอนให้รู้ว่าการปฏิบัติให้ถูกหลักการ ให้เข้าใจว่า “ความเชื่อในเรื่องการประกอบพิธีกรรมนั่งกระหม่อม นำนั่งสมาธิถือเป็นเพียงสิ่งส่งเสริมให้เกิดกำลังใจที่จะทำความเพียรพยายาม โดยหวังผลสำเร็จจากการลงมือทำและสนับสนุนให้ทำกรรมที่ดี ไม่ทำให้เกิดความประมาทในชีวิตให้มีความชัดเจน เข้าใจหลักพุทธธรรมในความหมายที่แท้จริงและใช้หลักพุทธธรรมเป็นแกนนำในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยในครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

3.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติและพิธีกรรมอื่นในสังคมไทยว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร เพื่อจะทำให้ทราบบริบทต่างๆ ของความเชื่อในสังคมที่แตกต่างกัน

3.2 ควรมีการวิจัยการเกี่ยวกับความเชื่อในพิธีกรรมมีของเยาวชน ว่ามีความเชื่ออย่างไร และอะไรเป็นสาเหตุของความเชื่อนั้นๆ อย่างไร

3.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติและความเชื่อของประชาชนทั่วไปในจังหวัดอื่นที่มีต่อพิธีกรรมการนั่งกระหม่อม นำนั่งสมาธิ โดยการสุ่มตัวอย่างจากประชากรภาพรวมและมองเห็น เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาสังคมในด้านต่างๆ และเพื่อการปรับกลยุทธ์และวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมออกสู่สังคมในอนาคตต่อไป

^๑พระไพศาล วิสาโล, พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤติ, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์, 2546), หน้า

เอกสารอ้างอิง

- ทวีวัฒน์ ปุณฺทริกวิวัฒน์. “ไสยศาสตร์ : ปรากฏการณ์ของสังคมไทย”, ในไสยศาสตร์ครองเมือง, พิทยา ว่องกุล บรรณาธิการ, กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์ พรินต์ติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง, 2543.
- พระไพศาล วิสาโล, พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤติ, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์, 2546.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), สถานการณ์พระพุทธศาสนากระแสไสยศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมิก จำกัด, 2539.
- สมบูรณ์ สุขสำราญ, การพัฒนาตามแนวพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาพระสงฆ์นักพัฒนา, อ้างใน วิรัช นิภาวรรณ, การเข้าทรงและร่างทรง, กรุงเทพมหานคร : โอ เอส พรินต์ติ้ง เฮ้าส์, 2533.
- วิชากรณ์ แสงมณี, ผีในวรรณคดี, กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมสาร, 2536.
- วิรัช นิภาวรรณ, การเข้าทรงและร่างทรง, กรุงเทพมหานคร : โอ เอส พรินต์ติ้ง เฮ้าส์, 2533.